

Sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumista tukevat palvelut

Soveltamisohje X.X.2020 alkaen

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä

LUONNOS

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä yhtymähallitus
xx.xx.2020 § 00

VERSIOIT:

0.1 KUVAKE-työryhmän valmistelutyön tuotos	18.10.2018
0.2 KEUSOTE IKVA valmistelun 1. luonnos	29.10.2019
0.3 KEUSOTE vammaispalvelun kommentit	11.11.2019
0.4 KEUSOTE esitys vanhus- ja vammaisneuvostojen lausunnoille	19.12.2019

Sisällys

1. PALVELUN TAVOITE JA ASIAKKAAT	3
2. JÄRJESTÄMISVASTUU.....	3
3. LIIKKUMISTA TUKEVIEN PALVELUJEN TOTEUTTAMISTAVAT	4
3.1 Julkisten liikennevälineiden käytön ohjaus ja ohjattu harjoittelu.....	4
3.2 Saattajapalvelu	4
3.3 Ryhmäkuljetukset	4
3.4 Taksikuljetukset.....	4
3.4.2 Matkustusalue ja matkojen määrä	5
3.4.7 Taksikortti ja kuljetusten tilaaminen	7
4. RINTAMAVETERAANEJA KOSKEVAT POIKKEUKSET	7
5. PALVELUN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO.....	8
5.1 Palvelun hakeminen.....	8
5.2 Palvelutarpeen arviointi.....	8
5.3 Päätös.....	8
5.4 Muutoksenhaku.....	9
5.5 Kuljetuspalveluoikeuden päättyminen.....	9
6. OHJEIDEN VASTAINEN PALVELUJEN KÄYTTÖ.....	9
Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä.....	9

1. PALVELUN TAVOITE JA ASIAKKAAT

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisia liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä, kutsuohjattua joukkoliikennettä tai palvelulinjoja alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella. Liikkumisen tuki on tarkoitettu jokapäiväiseen elämään kuuluvien asioiden hoitamista varten.

Liikkumista tukevat palvelut järjestetään asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on toteuttaa sosiaalihuoltolain tarkoitusta hyvinvoinnin edistämisestä ja ylläpitämisestä sekä eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumisesta ja vähentämisestä. Palvelu tukee osaltaan erityisesti ikääntyneiden henkilöiden suoriutumista ja omatoimisuutta, osallisuutta yhteiskuntaan sekä mahdollistaa kotona asumista. Palvelua järjestetään, jos henkilöllä ei ole oikeutta vastaaviin palveluihin muiden säädösten nojalla (esim. Kelan korvaamat kuljetukset).

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 23 §

Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen.

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi.

Liikkumisen tukea voidaan järjestää seuraavilla toteuttamistavoilla tai niiden yhdistelmillä:

- 1) julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla;*
- 2) saattajapalveluna;*
- 3) ryhmäkuljetuksina;*
- 4) korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset;*
- 5) muulla soveltuvalla tavalla.*

Yksilöllisiä kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka on oikeutettu kuljetuksiin tai niiden kustannusten korvaamiseen muun lain nojalla.

2. JÄRJESTÄMISVASTUU

Liikkumista tukevat palvelut ovat sosiaalihuoltolain mukainen kunnallinen sosiaalipalvelu, jota Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä järjestää vahvistetun käyttösuunnitelman ja varattujen määrärahojen puitteissa. Palvelua järjestetään henkilöille, joiden kotikunta on Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen tai Tuusula.

Sosiaalihuoltolain mukaisia yksilöllisiä liikkumista tukevia palveluja voidaan myöntää, jos hakijan liikkuminen ei riittävästi mahdollistu julkisella joukkoliikenteellä, kutsujoukkoliikenteellä, mahdollisilla palvelulinjoilla, omalla autolla tai omaisten ja läheisten kuljetusavulla.

Kuljetuspalvelujen oikean kohdentumisen vuoksi sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukeva palvelu osoitetaan:

- henkilölle, joka ei saa kulkemiseen tukea muiden säädösten nojalla (esim. Kelan korvaukset)
- henkilölle, jolla on ikääntymisen, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn vuoksi huomattavia liikkumisvaikeuksia ja
- henkilölle, joka ei kykene käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä tai palvelulinjaa

3. LIIKKUMISTA TUKEVIEN PALVELUJEN TOTEUTTAMISTAVAT

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki voidaan järjestää seuraavilla tavoilla tai niiden yhdistelmällä. Asiakskohtaisesti suunnitellaan, mikä on sopivin ja taloudellisin toteutustapa.

3.1 Julkisten liikennevälineiden käytön ohjaus ja ohjattu harjoittelu

Asiakkaalle, joka tarvitsee ohjausta tai ohjattua harjoittelua voidakseen käyttää julkista tai kutsuohjattua joukkoliikennettä, voidaan järjestää ohjausta ja harjoittelua kuntayhtymän omana toimintana tai ostopalveluna asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen.

Palvelulinjan reittien varrella asuvien osalta arvioidaan hakijakohtaisesti hakijan mahdollisuus käyttää ensisijaisena vaihtoehtona palvelulinjaa.

3.2 Saattajapalvelu

Saattajapalvelua voidaan myöntää, jos asiakas pystyy saattajan avulla käyttämään julkista joukkoliikennettä tai kutsujoukkoliikennettä. Saattajapalvelu voidaan toteuttaa kunnan omana toimintana tai ostopalveluna. Omaisten tai muun läheisen toimiessa saattajana voidaan hänelle korvata julkisen liikenteen taksan mukainen maksu. Saattajapalvelua myönnetään pääsääntöisesti asuinkunnan alueelle 2-10 matkaan kuukaudessa.

3.3 Ryhmäkuljetukset

Liikkumisen tuki voidaan järjestää ryhmäkuljetuksina, jos se matkojen toteuttaminen ja asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen on mahdollista. Kuntayhtymän järjestämään päivätoimintaan tai muihin sosiaalipalveluihin liittyvät matkat voidaan toteuttaa ryhmäkuljetuksina, jolloin kuljetuksista tehdään päätös ko. palvelun myöntämisen yhteydessä.

3.4 Taksikuljetukset

Taksilla toteutettu kuljetuspalvelu on yksilöllisellä harkinnalla myönnetty tulosidonnainen liikkumisen tuki tilanteissa, joissa edellä kohdissa 3.1.–3.3. luetellut tukimuodot eivät ole asiakkaalle soveltuvia tai riittäviä.

Taksimatkoja voi saada asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi. Kuljetuspalvelua ei voi käyttää sellaisiin terveydenhuollon, kuntoutuksen tai sairaanhoidon matkoihin, joihin on mahdollista saada Kelan matkakorvausta tai korvausta vakuutusyhtiöltä.

Taksimatkat myönnetään toteutettaviksi tavallisella tai invataksilla asiakkaan tarpeen mukaisesti.

3.4.1 Taloudellinen tarveharkinta

Taksimatkojen myöntämisessä noudatetaan taloudellista tarveharkintaa. Yksin asuvan hakijan tulot tai yhteistaloudessa puolison tai avopuolison kanssa asuvan yhteiset tulot eivät saa ylittää tuloarvoja, jotka yhtymähallitus vuosittain vahvistaa osana kuntayhtymän asiakasmaksujen yhteydessä. Lisäksi tarveharkinnassa huomioidaan talouden käteisvarallisuus.

Tuloina huomioidaan (brutto):

- palvelunkäyttäjän ja hänen kanssaan yhteistaloudessa elävän (avio tai avoliitto) henkilön veronalaiset ja verosta vapaat tulot ennen verojen vähentämistä
- ansio –ja pääomatulot
- metsätulo

Tuloina ei huomioida seuraavia etuuksia ja avustuksia:

- asumistuki, omaishoidon tuki, eläkkeensaajan hoitotuki, vammaistuki, sotilasavustus, rintamalisä, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito –ja tutkimuskulut, opintoraha, aikuisopintoraha, opintotuen asumislisä, toimeentulotukena maksettava toimintaraha ja matkakorvaus, kuntoutusrahalain mukainen ylläpitokorvaus, opintojen johdosta suoritettavat apurahat ja muut vastaavat avustukset, perhehoidon kustannusten korvaukset, lasten kotihoito tuki, lapsilisä, lapsen hoitotuki, lapsikorotus, elatusapu tai elatustuki, eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyvät huollettavista aiheutuvat korotukset, syytinki

Hakijan tulee toimittaa tositteet tulo- ja varallisuustiedoistaan hakemuksen liitteenä.

3.4.2 Matkustusalue ja matkojen määrä

Taksimatkat myönnetään oman asuinkunnan alueelle. Perustelluista syistä voidaan viranhaltijan yksilöllisellä harkinnalla määritellä matkoille poikkeava matkustusalue (esimerkiksi lähempänä olevaan naapurikunnan alueella sijaitsevaan kuntakeskukseen).

Taksimatkoja voidaan myöntää yksilölliseen tarpeeseen perustuen enintään 8 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Käyttämättä jääviä matkoja ei voi siirtää käytettäväksi myöhemmin.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa tehostetussa palveluasumisessa asuvalle voidaan myöntää pääsääntöisesti 2-4 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, koska asumispalveluun sisältyvien palvelujen vuoksi välttämättömien asioimismatkojen tarve on pienempi.

Perustellusta syystä kuljetuspalvelumatkoja voidaan myöntää yksilöllistä harkintaa käyttäen enemmän tilanteessa, jossa matkojen myöntäminen on tarkoituksenmukaisin ja kustannuksiltaan järkevin tapa järjestää asiakkaan välttämätön liikkuminen.

Yhdensuuntainen matka on matka tilausosoitteesta, josta asiakas nousee kyytiin, pääteosoitteeseen, jossa asiakas nousee kyydistä pois. Matkan jatkaminen tai paluu lähtöosoitteeseen on uusi yhdensuuntainen kuljetuspalvelumatka. Matka kotoa asioimispaikkaan on yksi matka ja asioimispaikasta kotiin toinen matka, vaikka asioimisaika olisi lyhytkin.

Matkan aikana sallitaan lyhyt enintään 15 minuutin pysähdys esimerkiksi pankkiautomaatilla asiointia varten. Matkan alussa tai sen pääteosoitteessa tapahtuva odotus ei sisälly matkan hintaan, vaan asiakas maksaa odotuksen itse.

3.4.3 Saattaja ja muut mukana matkustavat henkilöt

Taksissa voi asiakkaan lisäksi matkustaa saman matkan yksi asiakkaan mukana matkustava aikuinen (saattaja, avustaja tai omainen) maksutta ilman omavastuusuutta. Kuljetuspalveluasiakas maksaa omavastuusuuden.

Asiakkaan alaikäiset lapset saavat matkustaa samassa taksissa maksutta ilman omavastuusuutta.

Taksin kyytiin voi ottaa lisäksi muita asiakkaan mukana matkustavia henkilöitä. Muilta henkilöiltä peritään omavastuusuus. Mukana matkustavista henkilöistä ilmoitetaan taksia tilatessa.

3.4.5 Palvelulisä ja avustamislisä

Asiakkaalle voidaan myöntää oikeus taksin perimään palvelulisiä. Oikeus palvelulisiin on, jos asiakas tarvitsee matkan yhteydessä avustamista, joka poikkeaa taksinkuljettajan tavanomaisesta palvelusta. Tällaista avustamista voi olla mm. noutaminen sisältä asunnosta tai saattaminen sisälle asiointikohteeseen. Oikeus palvelulisiin kirjataan asiakkaan palvelupäätökseen. Kuljettaja veloittaa myönnetyn lisän vain palvelun/avustamisen toteutuessa. Palvelulisen suuruuden määrittelee kuntayhtymä.

Mikäli mukana ei ole saattajaa, taksinkuljettaja voi toimia saattajana 15 minuuttia yhtä matkaa kohden matkakohteessa esimerkiksi kaupassa (odotustaksalla). Paluumatka on uusi kuljetuspalvelumatka.

Jos asiakkaalle on myönnetty invataksin käyttöoikeus (hissillinen taksi), voi invataksi periä invataksilisen. Invataksilla on oikeus porrasvetolisiin, jos matkaan liittyy asiakkaan vetämistä pyörätuolissa vähintään neljän yhtäjaksoisen portaan verran tai käyttämällä porraskiipijää määränpään pääsemiseksi. Invataksilisen ja porrasvetolisen määrittelee kuntayhtymä.

3.4.6 Omavastuuosuus

Asiakas maksaa jokaisesta yhdensuuntaisesta taksimatkasta kuntayhtymän vuosittain vahvistaman omavastuuosuuden. Omavastuuosuus vastaa alueella käytettävissä olevaa julkisen liikenteen maksua tai muuta siihen verrattavissa olevaa kohtuullista maksua. Alaikäisten omavastuuosuus on sama kuin julkisen liikenteen lastenlipun hinta.

Sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus on saman suuruinen kuin halvin kuntayhtymän alueella käytössä olevan sisäisen liikenteen kertalipun hinta.

3.4.7 Taksikortti ja kuljetusten tilaaminen

Taksimatkoja varten asiakas saa taksikortin tai vastaavan tunnisteon, jolla maksu suoritetaan takssissa. Kortti ja tunniste ovat henkilökohtaisia ja vastuu niiden käytöstä on kuljetuspalvelun saajalla itsellään. Matkustajana on oltava kortin tai tunnisteon haltija. Korttia tai tunnistetta ei saa luovuttaa toisen henkilön käyttöön tai taksille taksin suorittamaa asiointia varten.

Taksi tilataan kuntayhtymän määrittämällä tavalla. Asiakkaat saavat tilaamisesta erillisen ohjeen.

3.4.8 Taksimatkojen yhdistäminen ja oikeus vakiotaksiin

Tavoitteena on lisätä kuljetuspalveluissa matkojen yhdistämistä yhden tai useamman kuljetuspalvelun käyttäjän kanssa hyödyntäen yhteiskuljetuksia, palvelulinjoja ja kutsutakseja. Tällöin kaikki matkustajat käyttävät omaa taksikorttiaan tai muuta tunnistettaan ja jokaiselta kuluu yksi kuljetuspalvelumatka, mutta kenenkään ei tarvitse maksaa matkasta omavastuuosuutta.

Palvelun järjestäjä voi ehdottaa matkojen yhdistelyä, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Vakiotaksioikeus voidaan myöntää yksilöllisellä harkinnalla henkilöille, jotka jostakin erityisestä terveydellisestä syystä tarvitsevat vakituisen taksinkuljettajan matkoille. Oikeus vakiotaksiin kirjataan kuljetuspalvelupäätökseen.

4. RINTAMAVETERAANEJA KOSKEVAT POIKKEUKSET

Rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) muutos (54/2019) on tullut voimaan 1.11.2019. Lakimuutoksen jälkeen rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotipalvelut ovat sisällöltään ja laajuudeltaan samanlaiset.

Rintamaveteraanien osalta noudatetaan seuraavia, muista asiakasryhmistä poikkeavia ehtoja liikkumista tukevien palvelujen osalta:

- Rintamaveteraanin tuloja ei oteta huomioon liikkumista tukevien palvelujen myöntämisessä
- Matkojen määrää ei ole rajoitettu, vaan niitä on myönnettävä tarpeen mukaan.

- Asiointi- ja virkistysmatkat voivat oman kunnan lisäksi suuntautua naapurikuntiin.
- Rintamaveteraaneilta ei peritä matkoista omavastuusuutta.

Rintamaveteraanilla tarkoitetaan rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain mukaisesti henkilöä, jolle on annettu rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus.

5. PALVELUN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

5.1 Palvelun hakeminen

Palvelua haetaan kirjallisesti liikkumista tukevien palvelujen hakemuslomakkeella. Palvelun tarve voi tulla esiin myös muun tuen tarpeen arvioinnin tai asiakas-/palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä, jolloin erillistä kirjallista hakemusta ei tarvita.

Hakemukseen tulee liittää lääkärin tai muun terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattihenkilön kirjoittama lausunto tai muu vastaava selvitys, josta selviää hakijan liikkumis- ja/tai toimintakyvyn aleneminen. Lisäksi tulee toimittaa tulokset hakijan ja puolison tuloista sekä varallisuudesta. Liitteitä ei tarvita, jos nämä tiedot ovat jo päätöksentekijän käytettävissä, eikä niissä ole tapahtunut muutoksia.

5.2 Palvelutarpeen arviointi

Kuljetuspalvelun tarve arvioidaan yksilöllisesti. Arviointi perustuu tietoihin hakijan sairaudesta tai vammasta, liikkumisen rajoitteista, alentuneesta toimintakyvystä sekä elämäntilanteesta ja elinympäristöstä. Palvelutarpeen arvioinnin tekee työntekijä, joka tarvittaessa laatii myös asiakas- tai palvelusuunnitelman yhdessä asiakkaan kanssa. Tarvittaessa työntekijä tekee kotikäynnin kuljetustarpeen arvioimiseksi. Kykyä käyttää julkisia liikennevälineitä voidaan arvioida yhdessä esimerkiksi fysio- tai toimintaterapeutin kanssa ja tarvittaessa voidaan tehdä koematkoja.

5.3 Päätös

Päätöksen palvelusta tekee kuntayhtymän toimintasäännössä määrätty viranhaltija. Viranhaltija voi käyttää päätöksenteon tukena monialaista työryhmää. Asiakas saa kirjallisen päätöksen muutoksenhakuohjeineen.

Saattajapalvelua ja taksilla toteuttavaa kuljetuspalvelua koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi ja erityisin perustein määräaikaisiksi. Päätös tarkistetaan aina, jos olosuhteet muuttuvat.

Palvelu myönnetään hakemuskuukauden alusta lukien. Ennen päätöstä ja taksikortin käyttöön saamista suoritettujen matkojen kustannukset voidaan korvata hakijalle alkuperäisiä kuitteja vastaan.

5.4 Muutoksenhaku

Asiakkaan on mahdollista hakea saamaansa päätökseen oikaisua toimittamalla oikaisuvaatimuksen Keski-Uudenmaan soten yksilöasiainjaostoon 30 vuorokauden kuluessa. Muutoksenhakuaika alkaa siitä, kun asiakas on saanut tiedon päätöksestä sitä päivää lukuun ottamatta. Päätös katsotaan saadun tiedoksi seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi.

Mikäli yksilöasiain jaosto pitää viranhaltijan päätöksen ennallaan, asiakas voi hakea päätökseen muutosta hallinto-oikeudesta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa tietyin rajoituksin korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

5.5 Kuljetuspalveluoikeuden päättyminen

Oikeus kuljetuspalvelujen käyttöön päättyy, jos asiakas muuttaa pois kuntayhtymän alueelta tai päätöksen voimassaolo lakkaa. Mikäli asiakas muuttaa kuntayhtymän sisällä, tulee hänen olla yhteydessä palvelun myöntäjään uuden matkustusalueen määrittämiseksi.

Kuntayhtymä voi tarkistaa asiakkaan kuljetuspalvelupäätöstä esimerkiksi asiakkaan toimintakyvyn, olosuhteiden tai asiakkaan tulojen tai varallisuuden muuttuessa. Mikäli palvelun myöntämiselle ei tarkistuksen jälkeen ole perusteita, voidaan päätöstä muuttaa tai se voidaan lakkauttaa.

6. OHJEIDEN VASTAINEN PALVELUJEN KÄYTTÖ

Kuljetuspalvelua varten myönnetty taksikortti tai muu tunniste on henkilökohtainen eikä sitä saa luovuttaa toisen henkilön käyttöön tai taksille taksin suorittamaa asiointia varten.

Palvelua ei saa käyttää sairaala-, terveyskeskus- tai kuntoutus- yms. matkoihin, joista voi saada korvauksen Kelata.

Palvelun myöntäjä seuraa asiakkaan matkatietoja. Mikäli liikkumista tukevien palvelujen käyttö on ohjeiden vastaista tai vilpillistä, korvatut matkakustannukset peritään takaisin. Taksikortin tai tunnisten väärinkäyttö voi johtaa kortin sulkemiseen, jolloin matkat korvataan asiakkaalle jälkikäteen kuittien mukaisesti.

Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä

- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992
- Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988